

TUSSEN
LEK &
LINGE

10 mooiste winterwandelingen Tussen Lek & Linge

Met horeca
om lekker op
te warmen!

Ontdek de mooiste plekken
tussen de rivieren!

WWW.BEZOEKLEKENLINGE.NL

10 mooiste winterwandelingen Tussen Lek & Linge

Route

- 1.** **Struinen bij de Reigerstad - 8 km** 5
Pontwaard, Middelwaard en Viaanse Bos
In de 17e eeuw nestelden reigers zich in het Viaanse Bos. Sindsdien heeft de stad de bijnaam 'Reigerstad'. Duik de uiterwaarden van de Lek in: de Pontwaard bij Pont Napoleon en langs Middelwaard. Via het Viaanse Bos kom je door de Hofpoort Vianen binnen.
- 2.** **Polders Bolgerijen & Autena - 2,5 km / 3 km / 4,5 km** 8
Hier in de polders Bolgerijen & Autena ligt het grootste binnendijkse griendcomplex van ons land. Een wandeling door een uniek gebied met grienden, hooi- en weilanden en populierenbossen.
- 3.** **Jan Blankenpad - 3,5 km** 10
Een spannende wandelroute langs twaalf 'Momenten van Waterkracht'. De wandeling door de uiterwaarden en over de dijk tussen het Werk aan Het Spoel en Fort Everdingen vertelt je het verhaal over de bijzondere natuur en cultuurhistorie in het gebied.
- 4.** **Groene Kikkeroute / Wiel van Bassa - 2,5 km** 13
De wandeling voert je langs de Wiel van Bassa, dat achterbleef na een verwoestende dijkdoorbraak in 1573. Rond de Wiel duiken overal appel- en perenbomen op. De rest van het wandeldecor bestaat uit rietvelden, hooilanden, grienden en monumentale boerderijen.
- 5.** **Rondje Leerdam-Heukelum - 10km / 12 km** 17
Vanuit dé glasstad Leerdam wandel je over een idyllisch dijkje met zicht op de Linge naar Heukelum. Met zijn rijke historie en mooie natuur valt er genoeg te ontdekken in het vroegere vestingstadje.

- 6.** Winterse stadswandeling door Leerdam - 4 km 21
Welkom in Leerdam! Wandel door de historische binnenstad en ontdek de boeiende geschiedenis van deze vestingstad. Onderweg kom je onder andere te weten hoe Leerdam uitgroeide tot dé Glasstad van Nederland!
- 7.** Dotterbloemroute - 7 km / 10,5 km 26
Wandelen langs polders en kanalen bij de Zouweboezem
Weilanden, kades en vooral veel water omschrijven het landschap rond Meerkerk. Het Merwedekanaal vormt de rode draad. Echt stil wordt het in de grienden en bossen van natuurgebied Quakernaak. Neem ook het roeipontje naar de moerassige Zouweboezem; voor vogelaars is dit echt een topgebied!
- 8.** Tussen Luistenbuul & Zouweboezem - 9 km / 10 km 30
Tussen Lexmond en Ameide ligt een gebied met volop natuur, doorkijkjes, spannende paden en vooral veel variatie. Een wandelroute die elk seizoen opnieuw de moeite waard is.
- 9.** Wandelroute door reservaat Over-Heicop - 4 km 34
De Vijfheerenlanden in het klein, dat is wat je kunt verwachten bij een wandeling door natuurreservaat Over-Heicop.
- 10.** Schaapskooipad West - 9 km / 10 km 38
Het onverharde pad van deze wandelroute slingert langs oude landschapselementen als een hakhoutbos, een populierenbos, grienden, bloemrijke graslanden en eeuwenoude boerderijen.

Inleiding

Beleef de winter in de prachtige streek Tussen Lek & Linge.

Kleed je warm aan en trek eropuit! Wandel door vestingsteden, pittoreske dorpjes en de vele natuur die het gebied rijk is en geniet tussendoor van een warm hapje en drankje. Nog niet uitgewandeld? Het gebied herbergt een hoop leuke adresjes om te overnachten.

Kijk voor meer
informatie over routes,
overnachtingsmogelijkheden
en uitjes Tussen Lek & Linge
op bezoeklekenlinge.nl

8 km

1. Struinen bij de Reigerstad

**Pontwaard, Middelwaard
en Viaanse Bos**

**“Trek je
wandelschoenen aan
en haal een frisse neus
in de uiterwaarden
van Vianen.”**

Startpunt

Parkeerplaats P3 bij
de Zomerdijk (Vianen
Noordoost)

Horeca

In het centrum van
Vianen zijn meerdere
horeca te vinden, zoals
Restaurant De Vrijstad,
Eetcafé De Rooie
Reiger, 't Vosje en
Flinn Winkelcafé.

Aantal km

8 km

© Cock van de Wetering

Wandelroute en bezienswaardigheden

We duiken de uiterwaarden van de Lek in, deze heet de Pontwaard. Loop parallel aan de geul met kliffen.

Pontwaard

In 2013-2015 is de oude Pontwaard-geul uitgegraven in het kader van 'ruimte voor de Lek'. Direct na aanleg bleek dat de oevers van de geul onderhevig zijn aan erosie door scheepvaart. Je loopt hier langs fikse kliffen. De Lek is een zoetwatergetijderivier. Het gemiddelde tijverskil tussen dagelijks hoog- en laagwater is bij Vianen ongeveer 1.25 meter. In de zomer, als de stuw bij Hagestein geheel of grotendeels gesloten is, kan het dagelijks tijverskil oplopen tot meer dan 1.50 meter.

Ga na het klaphekje linksaf over de brug. Dit is de 'Pont Napoleon', omdat de keizer in 1811 op deze plek de Lek overstak naar Vreeswijk. Direct na de brug ga je via de camperplaats weer een klaphek door. Volg de oever van

de Lek, onder de snelweg door, dan kom je bij de grote plas in de Middelwaard: De Put.

Middelwaard

Waar nu een grote watervlakte is (Middelwaard) bevonden zich in het begin van de 16e eeuw drie dicht bij elkaar gelegen zandplaten in de Lek. Eeuwen nadat de huidige geul de hoofdgeul werd, is een deel van het zand afgegraven. Dit is gebruikt voor de verbreding van de A2.

Loop tegen de klok in om de plas heen. Langs de Lekoever heb je weer mooie kliffen. Voor het grote hek bij het bos ga je rechtsaf door het klaphekje de dijk op. Op de dijk rechtsaf en het eerste pad (na 150 meter) de dijk af. Neem na het bruggetje de eerste straat links (de Margaretha van Daunstraat), dan kom je bij de plek waar kasteel Amaliastein heeft gestaan.

Viaanse Bos

Het Viaanse Bos was het buitenverblijf van de familie van Brederode, Heren van Vianen. Dit omvatte ook het omstreeks 1550 gebouwde en in 1815 weer afgebroken kasteeltje Amaliastein, vernoemd naar de vrouw van Hendrik van Brederode. De buitenverblijven gaven de rijken de mogelijkheid om de viezigheid en de drukte van de steden te ontvluchten.

Op het kasteelterrein is nu een speelplaats. Grote delen van het Viaanse Bos zijn eeuwen geleden waarschijnlijk gebruikt om klei te winnen, vandaar dat het laag en

vaak nat is. Tot de jaren '50 van de twintigste eeuw was het bos in gebruik als hakgriend. Het waterpeil in de sloten is vaak lager dan het peil van de Lek, waardoor kwelwater in het bos opwelt.

Loop een stukje parallel aan A2, voordat je rechtsaf de tunnel onderdoor gaat. Over het Jufferslaantje kom je door de Hofpoort Vianen binnen. Via Hofplein, Kortendijk en Voorstraat bereik je weer je beginpunt.

Tip

Neem op de Voorstraat ook eens een kijkje bij de Hofpoort en het Oude Stadhuis. Beide stammen uit de 17e eeuw.

2. Polders

Bolgerijen & Autena

2,5 km
3 km
4,5 km

Startpunt

Parkeerplaats aan de Bolgerijse Kade, Vianen. De ingang van de parkeerplaats ligt naast huisnummer 19.

Horeca

Bij de parkeerplaats staan picknickbanken. Buiten de route kun je onder meer terecht bij Eetcafé 't Trefpunt aan de Hei- en Boeicopseweg 88 in Hei- en Boeicop.

Aantal km

route van 2,5 km (blauw), 4,5 km (rood) en 3 km (geel)

Legenda

- Bos
- Grasland
- Water
- Bebouwing
- Wandelroute langs demonstratiegriend (2 km)
- Wandelroute dotterbloem-hoogland (3 km)
- Wandelroute langs vogelkijkscherm (4,5 km)
- Parkeerplaats
- Ecoduct Autena

Bezienswaardigheden onderweg

Grootste griendencomplex van het land

Deze polderwandeling voert door de Polders van Bolgerijen en Autena even ten zuiden van Vianen. Bolgerijen is een buurtschap vlakbij Vianen. De buurtschap is genoemd naar de ligging in Polder Bolgerijen. De polder is waarschijnlijk vernoemd naar Bulgarije, een van de landen die de kruisvaarders rond de 12e eeuw tijdens hun kruistochten aandeden, het was niet ongebruikelijk om nieuwe polders naar verre landen te vernoemen in die tijd.

De wandeling gaat door een uniek gebied met grienden, hooi- en weilanden en populierenbossen. Hier ligt het grootste binnendijkse griendcomplex van ons land. Een griend is een wilgenplantage oftewel een groot wilgenhakhoutbos. De wilgen worden eens in de 3 à 4 jaar gekapt om de 'tenen' (takken) te oogsten.

Grienden zijn niet alleen belangrijk vanwege hun natuurlijke waarden, maar ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt. De buigzame takken van de grienden zijn in de afgelopen eeuwen voor diverse doeleinden gebruikt; voor manden, hoepels van tonnen, oeverbeschoeiing, maar ook voor het vlechten van matten ter versteviging van dijken.

Grienden zijn zeldzaam in Nederland, maar bij polder Bolgerijen loop je langs de grienden. Je kunt kiezen tussen een route van 2,5 km (blauw), 4,5 km (rood) en 3 km (geel). De rode route brengt je langs een vogelkijkscherm.

Bron: Utrechts Landschap

Tip

Honden zijn, aangelijnd, alleen op de blauwe route toegestaan. Laarzen mee! Na regenval is deze route erg drassig.

3. Jan Blankenpad

Startpunt

Caatje aan de Lek bij Werk aan het Spoel. Goilberdingerdijk 40, 4106 LC Culemborg

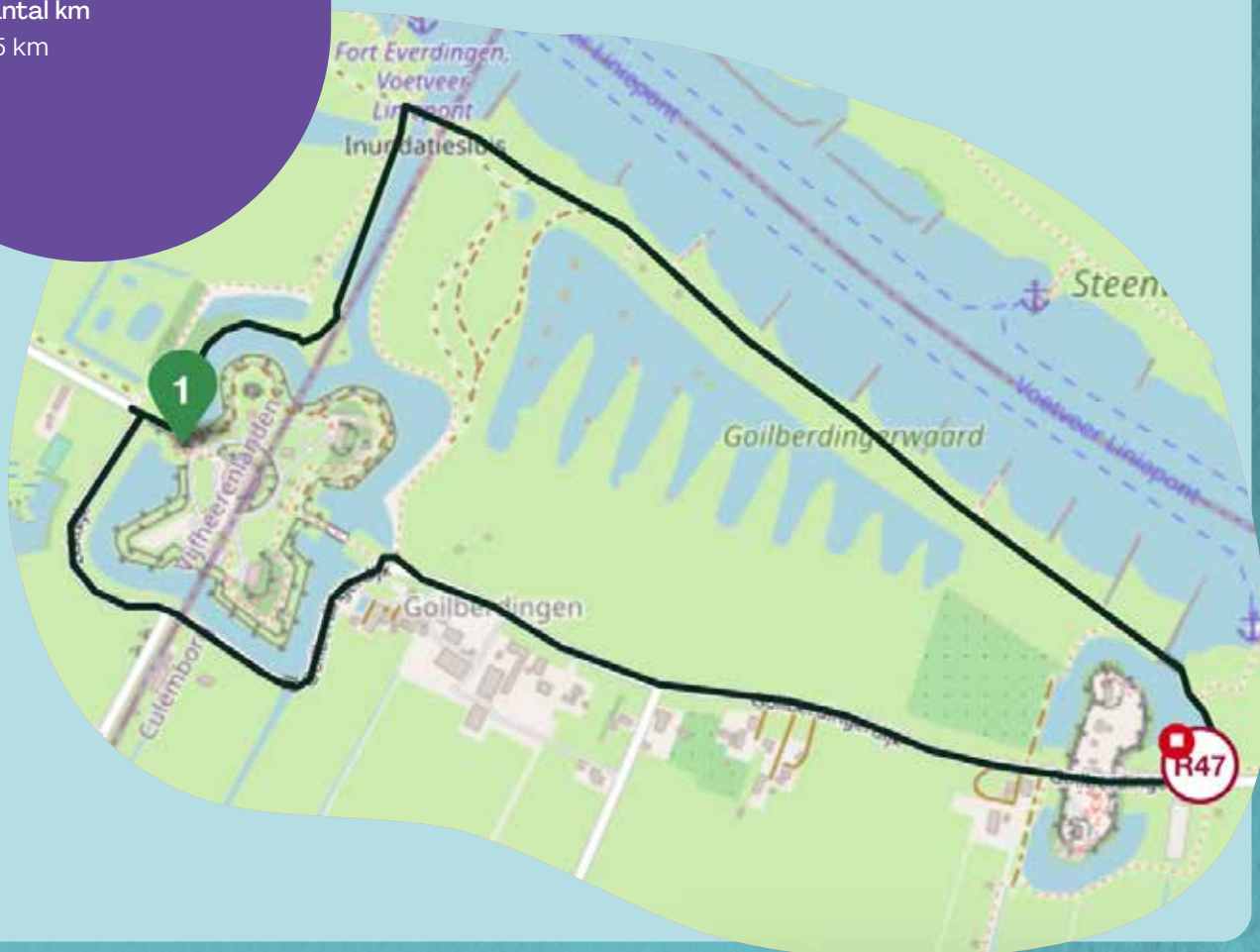
Horeca

Voor een kop koffie, lunch en diner kun je van woensdag tot en met zondag terecht bij Caatje aan de Lek. Fort Everdingen is de stoere thuishaven van brouwerij Duits&Lauret. In het proeflokaal ontdek je de lekkerste speciaalbieren. Het proeflokaal is geopend op vrijdag, zaterdag en zondag.

Aantal km
3,5 km

**“Waterkracht!
in allerlei vormen,
dát is het thema van
deze wandelroute.”**

Bezienswaardigheden onderweg

Het Jan Blankenpad is een spannende wandelroute door de uiterwaarden en over de dijk tussen het Werk aan Het Spoel en Fort Everdingen. Het pad leidt langs twaalf 'Momenten van Waterkracht'. Deze met reliëfbordjes gemarkeerde 'momenten' verhalen over de bijzondere natuur en cultuurhistorie in het gebied. Water speelt immers een sleutelrol in dit rivier- en waterlinielandschap.

Een bijzonderheid in de route is het gebruik van de aloude techniek van 'rubbing' (het handmatig afwrijven van informatie), die wordt gecombineerd met de moderne techniek van QR-codes, die toegang geeft tot extra informatie.

Landschap van Waterstaat en Waterlinie

In het laaggelegen land tussen Culemborg en Everdingen is het leven van de bewoners steeds nauw verbonden geweest met het water. De kracht van het water, in de eerste plaats van de rivier de Lek, heeft het landschap hier in grote mate gevormd. Die rivier was eerst een natuurlijke, vrij stromende waterloop, die regelmatig buiten zijn oevers trad. De eerste bewoners waren daarom aangewezen op de hoger gelegen gronden, de oeverwallen, langs de rivier.

Rivierwateroverlast ging men bestrijden met dijkjes, daarna dijken, steeds hoger. Maar dijkdoorbraken vonden regelmatig plaats, met grote overstromingen tot gevolg. Door hoog water, langdurige regenval of ijssdammen in de rivier kon de dijk het begeven, vaak met verwoestend effect. Veel was er dus niet voor nodig om een polder te laten onderlopen. Om het land te kunnen gebruiken als landbouwgrond was uitwatering noodzakelijk. Hiervoor zijn in de loop van eeuwen allerlei middelen ingezet. Eerst werden sloten en weteringen gegraven, via sluisjes en sluizen werd het water zo goed mogelijk de polder uitgewerkt. Later werden molens en gemalen ingezet om overtollig water af te voeren.

Jan Blanken

De wandeling is vernoemd naar Jan Blanken (1755-1838), een beroemd waterbouwkundig ingenieur. Hij woonde in Vianen op buitenplaats Vijverlust. Daar had hij als eerste een waterloopkundig laboratorium in zijn tuin.

Blanken was ook de eerste directeur van (Rijks)Waterstaat, een organisatie die werd opgericht in de Franse Tijd. Hij was mede grondlegger van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en uitvinder van de waaiersluis. De eerste waaiersluis werd in 1815 bij het Werk aan het Spoel gebouwd. Jan Blankens graf in Vianen wordt gemarkeerd door een prachtig gietijzeren grafmonument.

Door inklinking van de grond werd dat steeds moeilijker. Zo duurde de strijd tegen het water voort. Deze geschiedenis is het boeiende verhaal van de waterstaat. Ofwel: alles wat de mensen in de loop van de tijd hebben ondernomen om droge voeten te houden.

Het water is niet alleen maar een geduchte vijand geweest. Van de lage ligging van het land en het vele water in dit gebied wist men in tijden van oorlog ook goed gebruik te maken. De (Nieuwe) Hollandse Waterlinie was een echt Nederlands verdedigingssysteem: door polders onder water te zetten ontstonden grote watervlakten (inundaties), die een bijna onneembare hindernis waren voor de vijand; dan had je maar op een paar plaatsen versterking nodig om het westen van Holland (het belangrijkste deel van Holland!) te kunnen verdedigen. Het water kon zo van vijand een bondgenoot worden. Voor het organiseren van de waterlinie kwam de kennis en de kunde van de waterstaat en haar ingenieurs goed van pas. De wens en de noodzaak om waterstanden goed te kunnen regelen en waterkracht goed te beheersen, heeft geleid tot vele vernuftige oplossingen en uitvindingen.

De waterlinie zelf werkt allang niet meer. Toen begin 20e eeuw de eerste vliegtuigen ongehinderd over de waterlinie vlogen, was in één klap duidelijk dat zo'n linie in een eventuele nieuwe oorlog geen rol van betekenis meer zou spelen. Intussen blijven de instrumenten van de waterstaat, de sluizen, kanalen en gemalen onverminderd hun werk doen.

Het gecontroleerd en verantwoord omgaan met water, oftewel watermanagement, blijft belangrijk. Want de kans op (te) hoog water is nog altijd levensecht aanwezig! Nieuwe oplossingen worden bedacht om de kracht van de rivier te beteugelen. Tegenwoordig kiest men er liever voor de rivier de ruimte te geven. Waar dat kan worden dijken verlaagd en uiterwaarden uitgegraven. Langs de grote rivieren ontstaan zo nieuwe, waterrijke natuurgebieden, met een rijke flora en fauna. Waterkracht! in allerlei vormen, dát is het thema van deze wandelroute. Jan Blanken, een vindingrijk waterbouwkundig ingenieur, is van bijzonder belang geweest in dit gebied. Omdat hij goed wist hoe je met water moet omgaan, is deze wandeling naar hem vernoemd: het Jan Blankenpad!

Tip

Op 12 plekken in de route staat een paal met een reliëfpaneel en een QR-code. Scan de code met uw smartphone of maak een 'rubbing' met de materialen die u kosteloos kunt verkrijgen bij het startpunt van de wandeling: het Werk aan het Spoel te Culemborg.

Bron: Stichting Honswijk-Everdingen

4. Groene Kikkeroute Wiel van Bassa

**“Een landelijke
wandeling langs
de grootste
doorbraakwiel
van Nederland.”**

Startpunt
Kleine parkeerplaats
tegenover
Schoonrewoerdse
Kerkweg 2,
Schoonrewoerd.

Horeca
Direct langs de
route is geen horeca.
In Schoonrewoerd,
aan het einde van de
Kerkweg op Dorpstraat
5, ligt Eetcafé De Zwaan.

Aantal km
2,5 km

© Cock van de Wetering

De bloesems van de peren zijn meestal helemaal wit, terwijl er bij de appels vaak een vleugje roze bij zit. Meer aanwijzingen geeft de vorm van de boom: een appelboom is breed met horizontale takken, een perenboom is lang en dun, met hangende takken – net als het fruit dus.

Wandelroute en bezienswaardigheden

De wandeling voert je langs de Wiel van Bassa, dat achterbleef na een verwoestende dijkdoorbraak in 1573. Rond de Wiel duiken overal appel- en perenbomen op. De rest van het wandeldecor bestaat uit rietvelden, hooilanden, grienden en monumentale boerderijen.

Start op de kleine parkeerplaats bij het informatiebord van de wandelknooppunten (dit is knooppunt 58, het bordje met het nummer kan ontbreken). Steek over en wandel langs de boerderijen (volg de rode pijlen).

1 Appels en peren

In het voorjaar gaat de boomgaard achter de boerderijen

schuil onder een wolk van witte en roze bloesems. In deze gaard staan vooral appel- en perenbomen. In het najaar herken je de bomen eenvoudig aan de sappige vruchten. In het voorjaar is het een stuk lastiger omdat de bloesems erg op elkaar lijken.

Vaste bewoner van de boomgaard is de steenuil, die in het voorjaar een nest bouwt in de holtes van knoestige oude bomen. Soms zie je hem stil op een paaltje of een knotwilg zitten, speurend naar voedsel. Dan pas valt op hoe klein een steenuil is: nauwelijks groter dan een merel.

2 Grienden

Het pad slingert richting de Diefdijk. De dijk is al in 1284 aangelegd en daarna diverse keren verhoogd. Dat gebeurde met klei uit stroken langs de dijk – de paden van de kruiwagens zijn op veel plekken nog te zien. Wat achterbleef was natte, arme veengrond. Soms gebruikten de boeren het als hooiland, soms als griend. Ze staken dan wilgenstekken in de grond en hakten die na enkele jaren laag boven de grond af. Zo ontstond een knot, waar later wilgentenen konden worden geoogst. Dunne takken waren geschikt om manden mee te vlechten. Dikke takken werden onder meer gebruikt voor hoepels (voor tonnen), bonenstaken en afrasteringen. Na de Tweede Wereldoorlog was er minder behoefte aan wilgenhout, waardoor veel grienden zijn verdwenen, verwilderd of ingeplant met populieren.

Ga op de dijk bij 57 linksaf naar 59.

3 Diefdijk

Eenmaal boven is er geen rivier te zien, maar waarom ligt hier dan toch zo'n hoge dijk? Het antwoord is te vinden in de geschiedenis. In de 13e eeuw kon overtollig polderwater uit de Betuwe ongehinderd naar het lager gelegen westen stromen. Daarom besloten vijf edelmannen een binnendijk aan te leggen en zo hun grondgebied tegen het water te beschermen – waarmee meteen de benaming Vijfheerenlanden is verklaard.

In de 19e eeuw kreeg de dijk een extra taak in de Nieuwe Hollandse Waterlinie:

bij oorlogsdreiging zou een brede strook grond aan de oostkant van de dijk onder water worden gezet. Aan die kant staan dan ook nauwelijks huizen. Kort voor

**“Nonnetjes,
wintertalingen
en tafeleenden
dobberen
gemoedelijk
op de wiel.”**

de Tweede Wereldoorlog werd de linie in allerijl versterkt door de bouw van betonnen groepsschuilplaatsen, waarin de verdedigers bij een beschieting konden schuilen. Overigens sprak men toen nog niet over ‘bunkers’. Die term werd pas in de Tweede Wereldoorlog voor het eerst gebruikt.

4 Dordtse Huis

Het is een fraai plaatje: links de ietwat scheefgezakte boerderij De Kruithof, daarachter het statige Dordtse Huis. In dit 18e-eeuwse huis vergaderde en logeerde het dijkcollege van de Alblasserwaard tijdens hun inspectietochten. De Alblasserwaard ligt een stuk verder naar het westen, maar zou bij een eventuele dijkdoorbraak wel degelijk worden bedreigd. Daarom werkte het dijkcollege nauw samen met de dijkbeheerders van de Vijfheerenlanden.

© Cock van de Wetering

Extra dijkbewaking – letterlijk – was overigens ook nodig als boeren van de Gelderse kant de dijk dreigden door te steken als hun akkers dankzij de dijk weer eens onder water stonden.

5 Kolkgat

De plas links toont aan hoe belangrijk dijkonderhoud is. Want in 1573 ging het mis: in de Betuwe braken enkele rivierdijken door en een gigantische watermassa stortte zich op de Diefdijk. Die bezweek op deze plek, waarna een diep kolkgat – ook wel een wiel genoemd – werd uitgesleten. Later is rond het gat een nieuwe dijk aangelegd. Zo ontstond het Schoonrewoerdse Wiel (of Wiel van Bassa). In de winter dobberen er nonnetjes, wintertalingen en tafeleenden op het wiel. Op zomeravonden geven de groene kikkers een concert. Ook de bruine kikkers en de heikikkers zoeken het water op voor het afzetten van hun kikkerdril. Je kunt via een graspad naar beneden om het van dichtbij te bekijken.

Ga bij 59 richting 56, dan op de splitsing linksaf naar 58.

6 Nog meer boomgaarden

In een ver verleden stroomden er talrijke kleine riviertjes door het landschap. Die zijn verdwenen, maar het zand van de beddingen en de oevers bleef achter in de vorm van stroomruggen. De Kerkweg, waar je nu op loopt, en het dorp Schoonrewoerd zijn op zo'n zandrug aangelegd. Ook de Diefdijk lag hier op een stroomrug – dat was de reden dat de dijk juist hier bezweek. Bij de doorbraak heeft het kolkende water het zand uit de ondergrond over een groot gebied verspreid. Voor fruitbomen is dat een ideale ondergrond, zoals overall rond het wiel te zien is.

Wandel via de Kerkweg terug naar de startplaats.

Bron: Zuid Hollands
Landschap

- **Startpunt**
VVV Leerdam
Kerkstraat 55, Leerdam
- **Horeca**
In het centrum van
Leerdam zijn meerdere
horeca te vinden, zoals
Restaurant 't Veerhuys,
Grand Café M'n Moeder,
Restaurant De Beren en
De Houtloods.
- **Aantal km**
10 km of 12 km

© Maurice Giltjes

© Maurice Giltjes

Wandelroute en bezienswaardigheden

Start je wandeling vanaf de VVV Leerdam (1) in de Kerkstraat.

1 Leerdam

Leerdam was ooit omringd door muren, poorten en grachten. Maar liefst drie keer ontving de stad stadsrechten; in 1382, 1407 en in 1428. Het moet een mooi beeld zijn geweest voor reizigers; Leerdam met zijn kasteel, de stadsmuren met ronddelen en stadspoorten. Hoewel het kasteel is verwoest en de poorten zijn gesloopt, kun je je met wat fantasie vast inbeelden hoe het er destijds uit heeft gezien.

Leerdam was een graafschap, maar met de inval van de Fransen in 1795 kwam aan de bijzondere positie van het graafschap een einde. De band tussen het Oranjehuis en Leerdam is echter gebleven, want vandaag de dag is onze Koning nog steeds graaf van Leerdam.

Leerdam is dé Glasstad van Nederland. Met de komst van de glasfabriek in de 18e eeuw ontstond er een grote glasindustrie in Leerdam en dit is vandaag de dag nog goed te zien in de stad. Ga eens langs bij het Nationaal Glasmuseum, de glazen schatkamer van Nederland of beleef het oude ambacht van dichtbij in de Glasblazerij. Kijk op www.bezoeklekenlinge.nl voor openingstijden.

Wandel door de Kerkstraat richting de Grote Kerk.

2 Grote Kerk

Al eeuwenlang is de Grote Kerk hét gebouw dat de skyline van Leerdam domineert. Het is het oudste gebouw van Leerdam, de toren dateert zelfs uit de 13e eeuw. In het gebouw vind je een oud, fraai bätz-orgel en ter hoogte van het orgel is nog een fragment van een middeleeuwse muurschildering te zien. Kijk eens goed naar de toren van de kerk, valt je iets op? Waar de meeste kerken een haan als windvaan hebben, heeft de Grote Kerk van Leerdam een kozak te paard. Een herinnering aan de bevrijding van Leerdam in 1814 door de kozakken.

Sla rechtsaf de markt op en wandel naar beneden via de Grote Steiger richting de Linge. Je staat nu op de Zuidwal (3).

3 De zuidwal met de Muizentorentjes

Je bent aangekomen bij misschien wel het meest pittoreske stukje Leerdam; de stadsmuur met Muizentorentjes. Deze Muizentorentjes hebben een opvallende bouwstijl, wat ze karakteristiek maakt. De onderkant van het torentje is rond en de bovenkant vierkant. Dit komt doordat de onderkant tegelijkertijd

met de muur werd gebouwd en de huisjes erop pas later werden ontwikkeld. De onderkant van de torentjes beschermde de muur tegen het water uit de rivier de Linge. De Loswal - waar je nu op staat - is pas rond 1837 aangebracht. Tot die tijd kwam het water tot aan de muur.

Onderaan op de zuidwal ga je rechtsaf, volg het pad langs de stadsmuur en vervolg je weg over de loopbrug. Wandel onder de Lingebrug door (4).

4 Lingebrug met gedichten

Onder de Lingebrug zie je gedichten van de Leerdamse kunstenares Hestia Peek (1978-2017). Hestia voelde zich altijd aangetrokken tot het water en was vooral in haar element als ze met de kano aan het varen was. Dat deed zij veel op de Linge, wat haar heeft geïnspireerd tot het weergeven van haar indrukken in korte, sfeervolle, gedragen gedichten.

Loop naar boven en ga op de weg rechtsaf richting de Lingebrug. Steek hier de Linge over. Na de brug ga je rechtsaf de Oude Zuiderlingedijk richting Heukelum op. Volg de Oude Zuiderlingedijk tot het informatiebord van de Oude Hollandse Waterlinie, sla hier rechtsaf en volg de paarse pijl.

Je wandelt langs het kasteel van Heukelum, kasteel Merckenburg (5).

Tip

Mocht het pad vanaf het informatiebord erg modderig zijn, dan kun je er hier ook voor kiezen om rechtdoor te lopen en bij de doorgaande weg rechtsaf te slaan. Zodra je Heukelum inloopt, ga je rechts en kan je de route verder vervolgen.

“Spelevaren; de kano-gedichten van Hestia Peek sieren de Lingebrug.”

5 Kasteel Merckenburg

Al in 1286 werd dit kasteel gebouwd door de beroemde familie Van Arkel. Het was een echt kasteel met torens, een binnenplaats en zelfs een dubbele gracht. Tegenwoordig is het een woonhuis en helaas niet meer te bezoeken, maar door de tralies van het hek heen kun je wel een glimp opvangen van deze nostalgische plaats.

Wandel tot het fietspad, ga hier rechts en wandel richting de Linge. Wandel een stuk langs de Linge tot de haven en knooppunt S52 bij het standbeeld van de veerman (6).

6 Standbeeld van de veerman

In 1972 werd het voetveer Heukelum-Oosterwijk opgeheven. ‘De veerman’ is een eerbetoon aan alle veerlieden die jaar in jaar uit in weer en wind reizigers van Heukelum naar Oosterwijk en vice versa hebben overgezet. Het standbeeld is in 1984 gemaakt door beeldhouwer Hans Bayens.

Houd links aan langs de haven en ga aan het einde rechts. Volg het dijkje, en loop langs het leugenbankje. Je gaat hier verder over de Appeldijk. Let op: dit pad deel je met fietsers! Wandel door tot aan het industrieterrein De Koornwaard, waar o.a. Brouwerij 't Kuipertje (7) is gevestigd.

7 Brouwerij 't Kuipertje

Omstreeks 1850 werd de steenfabriek 'De Koornwaard' te Heukelum opgericht door de heer Van Houwelingen. Het was een uiterst primitief bedrijf, vrijwel zonder machines. In 1981 sloot de steenfabriek de deuren. Op de plaats van de steenfabriek is een industrieterrein gerealiseerd, waar o.a. Brouwerij 't Kuipertje is gevestigd.

't Kuipertje is een kleine brouwerij met een leuk proeflokaal. De brouwerij is gevestigd in het voormalig koetshuis behorend bij de voormalige steenfabriek De Koornwaard. 't Kuipertje is elke zaterdagmiddag geopend van 14.00 tot 19.00 uur. Tijdens een bezoek aan de brouwerij kan je een biertje van de tap drinken of een flesje meenemen voor thuis.

Je kunt er ook voor kiezen om in plaats van het fietspad te volgen, een ommetje te maken door het natuurgebied van de Koornwaard (8). Hiervoor ga je vanaf de parkeerplaats (onderaan de dijkhelling) meteen rechtsaf het graspad op. Je volgt hier de orchideeënroute. De route staat met een paarse pijl en het bordje 'Orchideeënroute' aangegeven.

Let op: halverwege het ommetje moet je jezelf overzetten middels een trekpontje!

Vervolg je wandeling verder over de Appeldijk door links aan te houden en ga het fietspad op. Vervolg je weg over het fietspad. Je loopt langs het natuurgebied van de Koornwaard (8).

8 Natuurgebied De Koornwaard

Door zand- en kleiwinning in het verleden is de plas De Koornwaard ontstaan. De klei is onder andere verwerkt tot bakstenen in de naastgelegen toenmalige steenfabriek de Koornwaard. Nadat de steenfabriek zijn

deuren sloot, is de plas volledig in eigendom van Staatsbosbeheer gekomen.

Blijf de Appeldijk volgen, je gaat rechtdoor verder over de Groeneweg. Bij de kruising ga je links naar de Nieuwe Zuiderlingedijk, knooppunt S49.

Let op: je loopt hier langs een drukke weg. Neem de tweede weg naar links op de Nieuweweg, volg het bord voetveer Heukelum. Weer aangekomen in Heukelum ga je rechtsaf en loop je over de stadsmuur (9) verder.

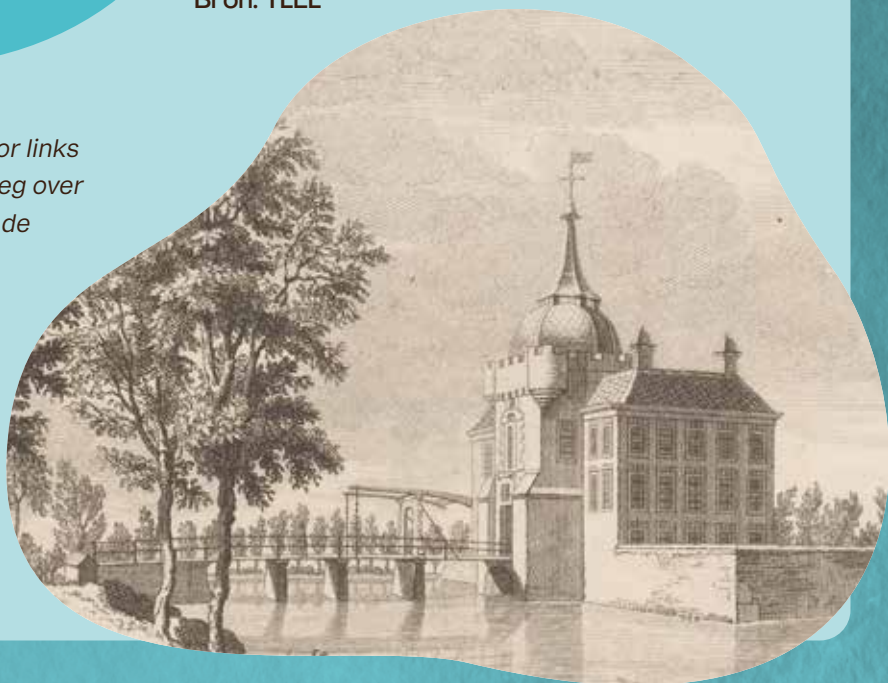
9 Stadsmuur van Heukelum

Aan de gerenoveerde stadsmuur kun je goed zien dat Heukelum een oud vestingstadje is. De originele muur stamt al uit 1230 en zou volgens de legende gebouwd zijn na een serie van plunderingen door onder andere de Vikingen.

Is het tijd voor een Heukelumse Krakeling? Ga dan over het bruggetje naar links richting de kerk. Vervolg de route door verder te lopen door de Voorstraat. Midden in het oude centrum vind je dé Krakelingenbakker die naar geheim traditioneel recept de enige echte Heukelumse Krakelingen maakt.

Sla af naar links en ga meteen naar rechts het pad op richting Kasteel Merckenburg. Is het pad modderig? Loop dan terug richting de Heidenseweg. Volg de route tot net voor de provinciale weg, sla linksaf richting Leerdam totdat je aankomt bij de Lingebrug. Vanaf hier kan je weer richting Leerdam lopen en opwarmen in één van de gezellige horecagelegenheden.

Bron: TLEL

4 km

6. Winterse stadswandeling door Leerdam

Startpunt

VVV Leerdam

Kerkstraat 55, Leerdam

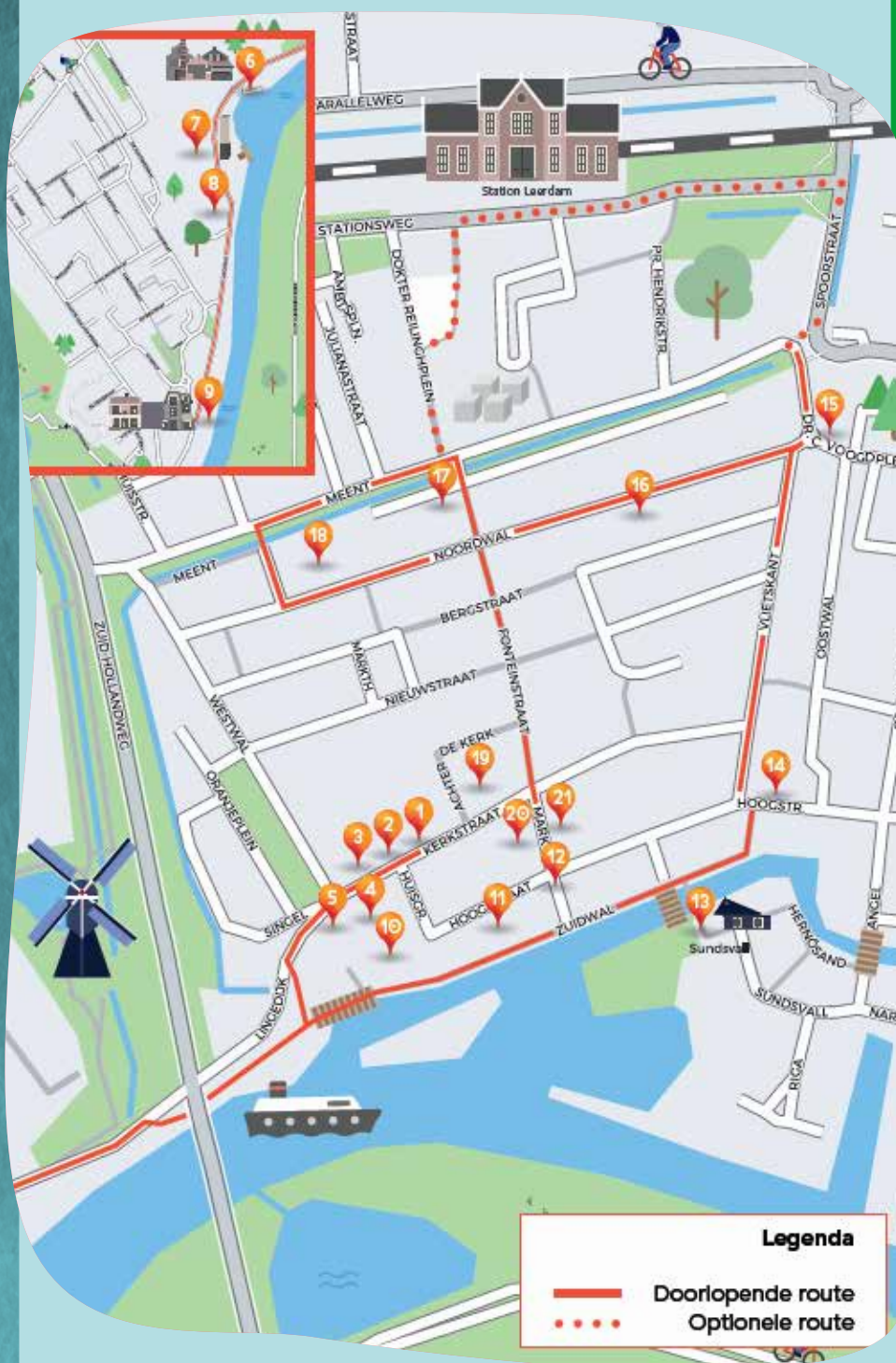
Horeca

In het centrum van Leerdam zijn meerdere horeca te vinden, zoals Restaurant 't Veerhuys, Koffie in de bakkerij, Sixteen en De Houtloods.

Aantal km

4 km

“Verwonder je over de parels in dé Glasstad van Nederland.”

Wandelroute en bezienswaardigheden onderweg

Start je wandeling vanaf de VVV Leerdam (1) in de Kerkstraat.

1 Leerdam

Leerdam is dé Glasstad van Nederland. Met de komst van de glasfabriek in de 18e eeuw ontstond er een grote glasindustrie in Leerdam en dit is vandaag de dag nog goed te zien in de stad.

Ooit was Leerdam omringd door muren, poorten en grachten. Het moet een mooi beeld zijn geweest voor reizigers; Leerdam met zijn kasteel, de stadsmuren met ronddelen en stadspoorten. Hoewel het kasteel is verwoest en de poorten zijn gesloopt, kun je je met wat fantasie vast inbeelden hoe het er destijds uit heeft gezien.

Leerdam was een graafschap, maar met de inval van de Fransen in 1795 kwam aan de bijzondere positie van het graafschap een einde. De band tussen het Oranjehuis en Leerdam is echter gebleven, want vandaag de dag is onze Koning nog steeds graaf van Leerdam.

Steek de straat over en loop een klein stukje naar links. Je ziet nu aan de rechterkant een oude poort, de Drossaardspoort (2).

2 Drossaardspoort

Deze poort (1560-1575) heeft ooit onderdeel uitgemaakt van een statig huis. Het was de inrijpoort naar de binnenplaats of -tuin. Door de jaren heen heeft de poort de naam Drossaardspoort gekregen, naar het in de buurt gelegen Drossaardshuis. Het Drossaardshuis was het huis waar de drossaard woonde, de vertegenwoordiger van de graaf van Leerdam. Op de poort staat een spreuk van Willem van Oranje: VRIHEYT. EN.IS.OM.GHEEN.GHELT.TE.COOP en daarboven: WIE. GOD.WIL.

Blijf aan deze kant van de straat en loop verder tot de HEMA (Kerkstraat 52). Hier in de Kerkstraat, tegenover de HEMA, kijk je tegen Het Hofje van Mevrouw van Aerden (3) aan.

3 Het Hofje van Mevrouw van Aerden

Dit karakteristieke gebouw is gesticht op de ruïnes van het kasteel van Leerdam. Maria van Aerden-Ponderus, woonachtig in Den Haag, besloot een deel van haar aanzienlijk kapitaal te bestemmen voor het oprichten van een familie Vrouwenhofje. Het Hofje is volgens testament bestemd voor behoeftige vrouwelijke familieleden van Maria Ponderus of van Pieter van Aerden. Er bestonden immers in de 18e eeuw geen sociale voorzieningen. Waren er geen arme familieleden dan mochten derden er wonen, mits van Protestantse Huize. Het Hofje is in Leerdam terechtgekomen omdat de meeste familieleden van de stichteres bij haar overlijden inmiddels in Leerdam bleken te wonen en niet in Den Haag.

Het hofje is een combinatie van Hollandse degelijkheid en Franse elegantie. Tot de dag van vandaag wonen er nog steeds alleen vrouwen in het hofje. In de regentenkamer hangt, volgens het testament, een unieke collectie schilderijen, verzameld door Pieter van Aerden, van 17e-eeuwse Hollandse meesters.

Blijf aan deze kant van de straat. Direct naast het Hofje van Mevrouw van Aerden vind je het Restaurant 't Veerhuys, waar oorspronkelijk het Veerhuis (4) gehuisvest was.

4 Het veerhuis

Bij het witte gebouw stond de Veerpoort met ernaast het Veerhuis. Op deze plek meerden de veerponten richting Asperen aan. Niet alleen passagiers, maar ook koeien, paarden en zelfs wagens konden worden overgezet naar de overkant. Het Veerhuis is een 17e-eeuws huis waar tegenwoordig Restaurant 't Veerhuys gevestigd.

Vervolg je weg voorbij het terras van Restaurant 't Veerhuys en loop linksaf de Lingedijk op. Sla de eerste weg linksaf richting het water en restaurant De Beren. Je bent nu op de Veerstoep. Loop langs restaurant De Beren en de rondvaartboten. Wandel onder de Lingebrug door naar boven, de Lingedijk op. Aan je rechterkant zie je het terrein van de Glasfabriek (5).

© Maurice Giltjes

Tip

Wil je de stad Leerdam echt goed leren kennen? Boek dan een stadsgids. Onze gids neemt je mee langs de mooiste plekjes van Leerdam en vertelt je alle leuke wetenswaardigheden en feiten! Je ontdekt Leerdam al voor 3,50 euro p.p.

5 De Glasfabriek

De komst van de glasindustrie in 1765 zorgde voor een grote verandering in Leerdam. Door een samenwerking tussen wijnhandelaar J. Hoffman en de gebroeders Pilgram en hun zwager Meender, ontstond de eerste glasfabriek in Leerdam. Door de jaren heen kwamen er steeds meer glasfabrieken op het terrein langs de Linge. Maar waarom in Leerdam, kan je je afvragen? Leerdam is centraal gelegen in Nederland en grondstoffen waren via de rivier de Linge gemakkelijk aan te voeren.

In 1912 brak een nieuwe tijd aan. De nieuwe fabrieksdirecteur P.M. Cochijs schafte kinderarbeid in de fabriek af, zorgde voor het verbeteren van de sociale omstandigheden van het personeel, het moderniseren van de bedrijfsvoering en het uitbreiden van de glasfabricage en dan vooral het kunstnijverheidsglas. Hij zocht contact met ontwerpers van kunstnijverheid om tot een massaproduct te komen dat ook een “ding van schoonheid” was. De eerste ontwerper in vaste dienst was de bekende Andries Copier.

Loop door op de Lingedijk tot je aan de linkerkant een glazen toren (6) ziet.

6 De Glazen Toren

Deze 5 meter hoge toren is het grootste geblazen kristallen kunstwerk in Nederland. Als je goed kijkt, zie je dat de toren bestaat uit kristallen kubussen. 1032 stuks om precies te zijn. De toren is ontworpen

door kunstenaar Willem Heesen in opdracht van de Rijksgebouwendienst in 1975-1976. Tot 1997 heeft de toren voor het Van Gogh Museum in Amsterdam gestaan. Na een grondige restauratie werd de toren in 2015 geplaatst aan de Lingedijk. 's Avonds is de Glazen Toren verlicht.

Vervolg je weg over de Lingedijk. Wandel ca. 5 minuten door tot je rechts het Nationaal Glasmuseum (7) ziet.

7 Nationaal Glasmuseum

Het Nationaal Glasmuseum is dé glazen schatkamer van Nederland. Hier vind je 's werelds grootste collectie Leerdam glas, aangevuld met buitenlandse hoogtepunten. Van klassiekers zoals het gildeglass van Copier tot moderne ontwerpen en hedendaagse kunstwerken. In de vier loopbruggen tussen de twee museumvilla's is de hele collectie permanent te zien. Bezoek het Nationaal Glasmuseum en ontdek wat er allemaal mogelijk is met glas.

Loop weer terug over de Lingedijk richting het centrum van Leerdam (15 min). Volg 25 meter na het anker van SS Leerdam, het wandelpad naar rechts. Even voorbij de Glazen Toren kom je weer terug op de Lingedijk. Loop weer onder de Lingebrug door en langs Rederij Leerdam. Vervolg je weg rechtdoor over de loopbrug, richting de oude stadsmuur aan de Zuidwal met zijn Muizentorentjes (8).

Wandelen in het donker! Glasornamenten route door Leerdam Glasstad

Ga op pad als de avond valt door de binnenstad van Leerdam en ontdek de verlichte glasornamenten aan de gevels. De glasornamenten zijn geïnspireerd op ambachtelijke traditionele glaswerken, mozaïek, het medaillon en de caleidoscoop. De ornamenten zijn opgebouwd uit gekleurd glas en neon en tezamen vertellen ze je het boeiende verhaal over dé Glasstad. De route is zelfstandig of onder begeleiding van een gids te lopen.

8 De zuidwal met de Muizentorentjes

Je bent aangekomen bij misschien wel het meest pittoreske stukje Leerdam; de stadsmuur met Muizentorentjes. Deze Muizentorentjes hebben een opvallende bouwstijl, wat ze karakteristiek maakt. De onderkant van het torentje is rond en de bovenkant vierkant. Dit komt doordat de onderkant tegelijkertijd met de muur werd gebouwd en de huisjes erop pas later werden ontwikkeld. De onderkant van de torentjes beschermde de muur tegen het water uit de rivier de Linge. De Loswal - waar je nu op staat - is pas rond 1837 aangebracht. Tot die tijd kwam het water tot aan de muur.

Loop door op de Zuidwal tot de eerstvolgende splitsing. Je staat nu op het kruispunt van de Zuidwal en de Grote Steiger. Op deze plek stond De Steigerpoort (9).

9 De Steigerpoort

De Steigerpoort was de poort die vanaf de Loswal toegang gaf tot de stad. De bekende kunstschilder Jan Weissenbruch schilderde de poort na de sloop aan de hand van schetsen van voor 1863. Het originele schilderij van de Steigerpoort hangt in het Rijksmuseum. Op het schilderij draaide Weissenbruch de poort overigens wel om! Hij vond de binnenkant namelijk mooier dan de buitenkant. Neem een kijkje door de glazen deur van het appartementencomplex dat links op de Grote Steiger staat. In de hal is een muurschildering aangebracht van de Steigerpoort.

Loop een klein stukje door op de Zuidwal. Aan de andere kant van het water zie je een houten loods, die je kunt bereiken via een houten ophaalbrug. In de houten loods zijn De Glasblazerij van het

Nationaal Glasmuseum (10) en Restaurant De Houtloods gevestigd.

10 De Glasblazerij van het Nationaal Glasmuseum

Deze voormalige houtloods is het enige overgebleven gebouw van het eens zo uitgebreide complex van hout-handel en timmerfabriek Varsseveld. Dit uit het eind van de 18e eeuw stammende bedrijf besloeg eens het gehele buitendijkse gebied tussen de Horndijk en de Linge en was naast de Glasfabriek, de tweede grote werkgever in Leerdam. Het bedrijf is in 1986 gesloten en alle gebouwen, met uitzondering van deze loods, zijn gesloopt.

In de houten loods is nu de Glasblazerij van het Nationaal Glasmuseum gevestigd. De glasblazerij is zes dagen per week geopend voor publiek. Vuur, behendigheid, pure spierkracht en jarenlange ervaring zijn nodig om de hete, stroperige substantie vorm te geven. Neem plaats op de tribune en kijk hoe de glasblazer het hete, vloeibare glas omtovert tot prachtige glazen kunst- en designobjecten.

Vervolg je weg op de Zuidwal en ga net voor het einde, direct na de muurschildering, aan de linkerkant de trap op. Je bent nu boven op de stadswal. Voor je zie je het kanon van Leerdam. Met je rug naar het kanon steek je schuin links het parkeerterrein over en loop je de Hoogenhoek in die na ongeveer 75 meter overgaat in de Vlietskant.

Loop door tot de kruising van de Vlietskant en de Noordwal. Dit heet het Dr. C. Voogdplein. Je staat nu op de plek waar vroeger één van de vier toegangspoorten van Leerdam heeft gestaan: de Schoonrewoerdse poort (11).

11 Schoonrewoerdse poort

De poort kreeg deze naam, omdat dit de doorgaande route naar het dorp Schoonrewoerd was (die richting kijk je uit). De poort is in de 18e eeuw al gesloopt vanwege de slechte staat waarin het zich bevond.

Vervolg de wandeling op de Noordwal en stop bij huisnummer 16. Dit huis deed van oorsprong dienst als slachthuis (12).

12 Slachthuis

Deze woning in de kubistische expressionistische stijl is rond 1935 gebouwd en oorspronkelijk door Imko Reinders ontworpen als slachthuis voor wrakvee; een speciaal slachthuis waar zieke dieren geslacht konden worden. Wrakvee kon niet meer goed lopen en verre transporten waren uit den boze. Het gebouw bood ruimte aan een slachtlokaal, een vleeswinkel, een keurlokaal en een laboratorium.

Vervolg je weg op de Noordwal en sla bij de eerste kruising rechtsaf de Fonteinstraat in. Op de hoek van de Fonteinstraat en de Meent vind je op Meent 57 het Oude Posthuys (13).

13 Oude Posthuys

Op de voorkant van het pand staat Post/Telegraaf. Dit herinnert aan het feit dat dit in 1910 in gebruik werd genomen als postkantoor. Tegenwoordig kun je er een lekker hapje eten of overnachten in een van de hotelkamers.

Ga over de brug linksaf op de Meent. Na 100 meter zie je aan de linkerkant de Maria Onbevlekt Ontvangen Kerk (14).

14 Kerk Maria Onbevlekt Ontvangen

Je staat hier voor een bijzondere kerk. Deze Rooms Katholieke Kerk is een kerk in de Art-Deco Stijl. Opvallend is de band rondom binnen in de kerk van felgekleurde graniver (ook wel glasgraniet of steenglas genoemd) tegels in turkoois, wit en azuur terug te

vinden. Deze kleuren zijn speciaal en eenmalig gemaakt door arbeiders van de Leerdamse Glasfabriek.

Ga aan het einde van de Meent linksaf de brug over en neem de eerste weg links, de Noordwal. Sla bij de eerstvolgende kruising rechtsaf de Fonteinstraat in en loop de Fonteinstraat helemaal uit totdat je aan de rechterkant de Grote Kerk (15) ziet.

15 Grote Kerk

Al eeuwenlang is de Grote Kerk hét gebouw dat de skyline van Leerdam domineert. Het is het oudste gebouw van Leerdam, de toren dateert zelfs uit de 13e eeuw. In het gebouw vind je een oud, fraai bätz-orgel en ter hoogte van het orgel is nog een fragment van een middeleeuwse muurschildering te zien. Kijk eens goed naar de toren van de kerk, valt je iets op? Waar de meeste kerken een haan als windvaan hebben, heeft de Grote Kerk van Leerdam een kozak te paard. Een herinnering aan de bevrijding van Leerdam in 1814 door de kozakken.

Steek de Kerkstraat over en loop rechtdoor de Markt op. Op de Markt vind je het voormalige stadhuis en het geboortehuis van Copier (16).

16 Voormalige stadhuis en het geboortehuis van Copier

Ongeveer ter hoogte van Markt 4, was vroeger het stadhuis gevestigd. Het pand was in 1794 zo bouwvallig geworden dat er werd besloten om het te slopen.

Op de plek waar nu de schoenmaker gevestigd is, werd op 11 januari 1901 glaskunstenaar Andries Dirk Copier geboren. Copier startte als 13-jarige jongen in de glasfabriek Leerdam en groeide uit tot een van de bekendste wereldberoemde glasontwerpers.

7. Dotterbloemroute

Wandelen langs polders en kanalen bij de Zouweboezem

Startpunt

Parkeerplaats
Raadhuisplein,
4231 BZ Meerkerk.
Let op: op zaterdag is
hier tot 14.00 uur markt.

Horeca

Eetcafe Het Kleine
Brughuis
Bar Eetcafe De Gouden
Leeuw

Aantal km

7 of 10,5 km
De hoofdroute is 7 km
lang. Aan het einde van
de wandeling kun je kiezen
voor een extra lus langs
en door de Zouweboezem.
De totale lengte wordt
dan 10,5 km. Let op: deze
lus is afgesloten in het
broedseizoen (15 maart
tot en met 15 juli). Ook is
de lus alleen geschikt voor
avontuurlijke wandelaars,
want je moet met een
roeibootje de Oude
Zederik oversteken en
het pad aan de overkant
kan modderig zijn.

Wandelroute en bezienswaardigheden

Eindeloze weilanden, kades en vooral veel water tekenen het landschap rond Meerkerk. Rode draad van deze wandeling is het Merwedekanaal, een populaire vaarroute voor de beroeps- en recreatievaart. Echt stil wordt het in de grienden en bossen van natuurgebied Quakernaak.

En vooral in de moerassige Zouweboezem, waar je buiten het broedseizoen (15 maart-15 juli) naartoe kunt met een wiebelig roeipontje.

Start op het Raadhuisplein. Wandel links langs het gemeentehuis de Burgemeester Sloblaan in, richting de watertoren. Volg vanaf nu de stickers met rode pijlen.

1 Watertoren

Rond het Raadhuisplein kijk je uit over het moderne Meerkerk. Alleen een deel van de kerk herinnert nog aan het oerdorp dat hier al rond het jaar 1000 werd gesticht. Lange tijd was er alleen bebouwing rond de dijken en het sfeervolle Dorpsplein, dat je aan het einde van de route zult passeren. Toen de watertoren in 1936 werd gebouwd – als een van de eerste betonnen watertorens in Nederland – stond deze nog in een decor van weilanden en koeien.

Ga na 350 m bij wandelknooppunt 78 linksaf naar 79, dan na 50 m rechtsaf. Volg de Burggraaf bijna 2 km.

2 Tiendweg

Hoe verder weg van het dorp, hoe groener het wordt. De weg die nu Burggraaf heet, staat op oude landkaarten aangegeven als Tiendweg. Via deze weg konden boeren bij de weilanden komen. Waarschijnlijk diende de kade ook om kwelwater uit het riviertje de Zederik (nu het Merwedekanaal) tegen te houden. Kijk goed om je heen, want met wat geluk kun je van april tot september purperreigers spotten. Deze zeldzame en vooral schuwe neef van de blauwe reiger broedt in de nabijgelegen Zouweboezem en zoekt zijn voedsel – kikkers, vis, kevers, muizen – in de omliggende polders.

Ga aan het einde bij wandelknooppunt 79 linksaf naar 73 (nummer kan ontbreken, Achterkade). Ga op de Bazeldijk

© Cock van de Wetering

rechtsaf. Ga op de rotonde bij 73 linksaf naar 71, dan na de brug linksaf naar 91. Volg het kanaal 1,2 km.

3 Merwedekanaal

Veenmoerassen tot aan de horizon – dat was het beeld zo'n duizend jaar geleden. Vanaf de 11e eeuw werd het gebied via sloten ontwaterd en geschikt gemaakt voor de landbouw. In dit natte land waren riviertjes en kanalen vaak de eenvoudigste manier om mensen en goederen te vervoeren. Het veenriviertje de Zederik was zo'n vaarweg. In de loop van de eeuwen werd de rivier voor de scheepvaart verschillende keren verbreed en rechtgetrokken. Vanaf 1658 voeren hier trekschuiten heen en weer tussen Vianen en Gorinchem – je wandelt nu over een jaagpad waar destijds de paarden en schippers liepen die de schuiten voortrokken. Na een nieuwe verbreding werd in 1892 het huidige Merwedekanaal geopend.

Links varen grote binnenvaartschepen en kwetsbaar ogende plezierjachten voorbij. Rechts kijk je uit over eindeloze weilanden. Weidevogels houden van zulke open landschappen, waar ze een vijand van ver kunnen zien aankomen. Soorten als kievit, grutto en

© Cock van de Wetering

tureluur zijn eenvoudig te herkennen, want die roepen hun eigen naam – taalkundigen noemen dit fenomeen een onomatopée.

4 Kraneschipbrug

Je bent het Merwedekanaal overgestoken via de Bazelbrug, een indrukwekkende ophaalbrug uit 1990. Voor die tijd lag er op deze plek een draaibrug. De brug draaide om een as in het midden, waardoor twee doorvaartopeningen van 14 m breed ontstonden. Aan het Merwedekanaal lagen zes van zulke draaibruggen. Ter hoogte van de zijweg met de naam Scheepjesbrug kon het plaatselijke verkeer ook oversteken via een schipbrug. Het was een drijvende brug die met een lier kon worden weggedraaid. Aan de overkant is nog te zien waar de brug de oever raakte. De Kraneschipbrug deed dienst tot 1988 en ligt sinds 1997 achter het Maritiem Museum in Rotterdam. Schipbrug met huis voor de brugwachter en de knecht.

Volg vanaf de Scheepjesbrug het kanaal nog eens 650 m. Ga dan rechts de dijk af en volg de rode pijlen en het graspad door natuurgebied Quakernaak.

5 Grienden en bos

Dit drassige, wat rommelige hoekje van polder Quakernaak was minder geschikt voor de landbouw. Daarom gebruikten de boeren het als griend: ze plantten wilgenbomen en oogstten de takken. Die werden onder meer gebruikt voor bonenstaken, gereedschapsstelen en zinkstukken, grote matten waarmee oevers konden worden verstevigd. Nu onderhoudt het Zuid-Hollands Landschap nog een klein deel van deze grienden. Het

deel daarachter is uitgegroeid tot een ruig, verwilderd bos. Niet te missen zijn de zomereiken, waarvan er een fors

Tip:
in het seizoen kun je
langs het pad volop
bramen plukken!

Tip

In natuurgebied Quakernaak moeten honden aan de lijn. Bij de extra lus door de Zouweboezem zijn honden niet toegestaan! De graspaden door Quakernaak en de Zouweboezem zijn niet geschikt voor rolstoelen.

exemplaar half op het pad staat. In de zomer fladderen talrijke vlinders en libellen om je heen. Bosvogels als gekraagde roodstaart, matkop, koolmees en zelfs de houtsnip laten zich horen.

6 Natte hooilanden

Links achter de rietrand gaan drassige graslanden schuil. Hier heeft het Zuid-Hollands Landschap de bovenlaag van de weilanden afgegraven om de grond natter en voedselarmer te maken. Dat is gunstig voor planten als dotterbloem, pinksterbloem, echte koekoeksbloem, egelboterbloem en brunel. Ook zijn er poelen gegraven, die al snel werden ontdekt door groene kikker, bruine kikker, heikikker, rugstreeppad, watersalamander en kamsalamander. Ze staan allemaal hoog op de menulijst van de purperreiger, die dan ook regelmatig een bezoekje brengt aan Quakernaak.

Ga aan het einde op de dijk rechtsaf, dan bij wandelknooppunt 91 linksaf de brug over en direct bij 92 linksaf naar 74. Volg het kanaal.

7 Bonkmolen

Ook de Meerkerksebrug was tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw een draaibrug die met de hand moest worden opengedraaid. Verderop langs het kanaal zie je nog het huis van de brugwachter en de knecht, zoals

die destijds bij alle bruggen stonden. De Bonkmolen is een van de weinige overblijvers van een hele serie molens die vroeger de achterliggende polders droog moesten houden. Het is een wipmolen, waarbij het hele bovenhuis kan draaien om de wieken in de wind te zetten. Het scheprad zit aan de buitenkant. In geval van nood kan de molen nog altijd aan het werk worden gezet. Ga na 450 m rechtsaf (Tolstraat). Je komt bij wandelknooppunt 74. Voor de route van 7 km: ga linksaf naar 72, dan linksaf en rechtsaf richting 78, terug naar het Raadhuisplein.

Avontuurlijke wandelaars kunnen buiten het broedseizoen (15 maart-15 juli) een extra lus maken naar de Zouweboezem, met onderweg een roeipontje. Ga dan bij 74 rechtsaf en even verder linksaf naar 76 via de Zederikkade.

8 Zouweboezem

De kade volgt de Oude Zederik, ook wel de Zouwe genoemd. Het is van oorsprong een veenriviervtje dat in de 14e eeuw werd verbreed en rechtgetrokken – dit keer niet voor de scheepvaart, maar om overtollig water uit de polder in op te slaan. Deze Zouweboezem loopt helemaal door tot aan de Lek, waar het water in de rivier werd geloosd. Een roeipontje brengt je naar de overkant – waarbij je misschien eerst flink moet draaien om het pontje naar je toe te trekken. Daarachter struin je door een gebied met moerasbos, riet en hoog opgeschoten oeverplanten. Kijk uit naar de blauwe tinten van de blauwborst. Zijn geluid is minder herkenbaar, want hij imiteert graag andere vogels.

Ga bij knooppunt 76 linksaf naar 75: steek over via het pontje. Volg het vlonderpad, dan op het graspad rechtdoor. Ga na 250 m rechtsaf. Ga op de dijk bij knooppunt 75 linksaf naar 72.

9 Hoenderwiel

Plotseling maakt de Zouwendijk een bocht om een waterplas. Dit is het Hoenderwiel, een kolkgat dat achterbleef nadat de dijk in de 17e eeuw was doorgebroken. De nieuwe dijk werd om het gat heen gelegd. De rietranden, knotbomen en graslandjes vormen nu waardevolle natuuroases. Blauwborst, rietgors en kleine karekiet broeden in het riet, daarboven maak je kans op een speurende bruine kiekendief.

Ga op het Dorpsplein bij knooppunt 72 rechtdoor en dan rechtsaf richting 78, wandel terug naar het Raadhuisplein.

Bron: Zuid Hollands Landschap

8. Tussen Luistenbuul & Zouweboezem

Startpunt

Parkeerplaats Boezemweg, Lexmond. Bij het startpunt is parkeergelegenheid. Mocht er geen plaats meer zijn, dan zijn de parkeerplaatsen aan de Polderweg of de Driemolensweg in Lexmond een alternatief om te parkeren en vanuit daar de route te starten.

Horeca

Langs de route is geen horeca, maar er staan voldoende bankjes voor een picknick. Buiten de route kun je onder meer terecht in Meerkerk, Lexmond en Ameide.

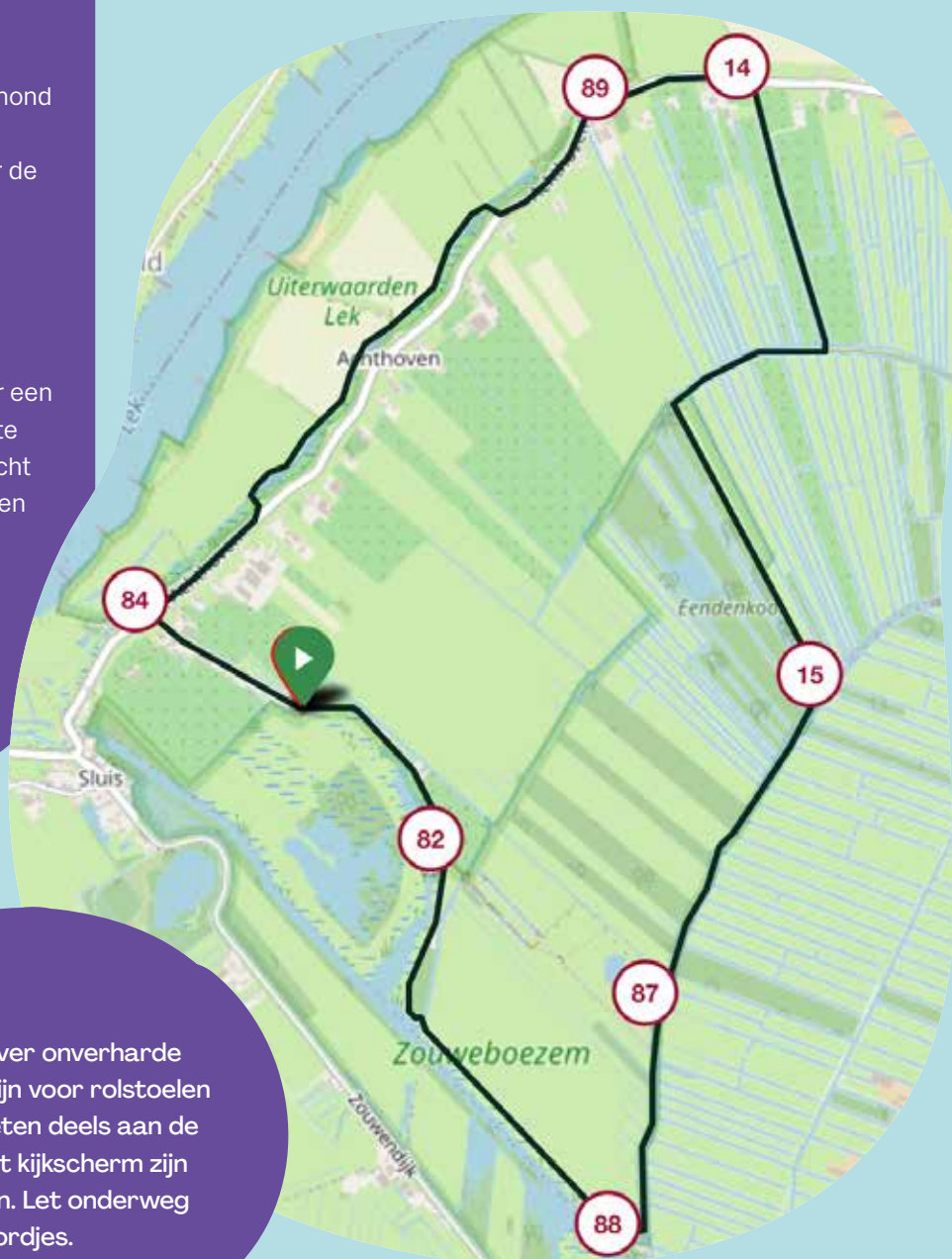

Aantal km
9 km

Tip

De route gaat veelal over onverharde paden die niet geschikt zijn voor rolstoelen en buggy's. Honden moeten deels aan de lijn. Op het pad naar het kijkscherm zijn honden niet toegestaan. Let onderweg altijd op de bordjes.

© Cock van de Wetering

Bezienswaardigheden onderweg

Tussen Lexmond en Ameide ligt een gebied met volop natuur, doorkijkjes, spannende paden en vooral veel variatie. Hier ligt de wandelroute Tussen Luistenboel en Zouweboezem van het Zuid-Hollands Landschap. Een wandelroute die elk seizoen opnieuw de moeite waard is.

Volop natuur, doorkijkjes, spannende paden en vooral veel variatie – wat wil een wandelaar nog meer? Vanaf de dijk kijk je uit over de groene uiterwaarden van de Lek. Daarna dwaal je via ruige paden door de open graslanden, plukken bos en intieme kades van Polder Achthoven. Tot slot wacht de Zouweboezem: riet, water én kans op purperreigers!

1. Achthovense Uiterwaarden
2. Luistenbuul
3. Polder Achthoven
4. Molenkade
5. Zouweboezem
6. Vogels kijken

1 Achthovense Uiterwaarden

Vanaf de dijk kijk je uit over de Achthovense Uiterwaarden. Wilgenbosjes, bloemrijke graslanden en meidoornhagen strekken zich uit tot aan de rivier de Lek. De natte gedeeltes zijn ontstaan doordat hier ooit klei is gewonnen om de dijk te versterken. Let op: direct aan het begin, tegenover de bushalte, worden tussen de rietranden soms roerdompen gespot!

Blijf ook uitkijken naar de purperreiger, het roodbruine en vooral schuwe neefje van de blauwe reiger.

Purperreigers keren in het voorjaar terug van hun winterverblijf in Afrika. Broeden doen ze in de Zouweboezem, voor voedsel gaan ze naar de omliggende polders. Favoriet zijn vis, kikkers en kleine zoogdieren, dus de meeste kans heb je aan de rand van de sloten en in natte graslanden. In de kleiputten leeft overigens nog een bijzondere bewoner: de kamsalamander, met zijn getande rugkam een soort draak in miniformaat. Ze hebben een oranje buik met daarop een

“Volop natuur, doorkijkjes, spannende paden en vooral veel variatie, wat wil je als wandelaar nog meer!”

onregelmatig patroon van zwarte vlekken en kunnen zo'n twintig centimeter lang worden. In april legt een vrouwtje in verschillende poelen 200 tot 300 eieren. De meeste kamsalamanders verlaten eind juni het water. In deze 'landfase' verdwijnt de kam op de rug en zijn ze zeer donker van kleur met lichte spikkels.

2 Luistenbuul

Bij wandelknooppunt 89 kun je links de dijk af voor een kijkje bij het kleine maar unieke natuurgebiedje Luistenbuul. Het gaat om stroomdalgrasland, een natuursoort die in Nederland weinig voorkomt. Luistenbuul ligt in de binnenbocht van de rivier. Daardoor is hier veel zand afgezet – elders in de uiterwaarden ligt vooral klei. Op de zandige grond groeien planten die je nergens anders vindt, zoals grote tijm, veldsalie en kleine pimperl.

Door intensieve landbouw waren veel plantensoorten verdwenen, maar de zaden zitten waarschijnlijk nog wel in de grond. Door natuurvriendelijk te maaien en te hooien wil het Zuid-Hollands Landschap deze zeldzame soorten nu weer over het hele uiterwaardengebied verspreiden.

Wandel bij knooppunt 89 rechtdoor. Ga bij 14 rechtsaf richting 15 (Polderweg). Ga aan het einde rechtsaf, dan na 450 m linksaf.

3 Polder Achthoven

Vanaf de hoge Lekdijk daal je af naar Polder Achthoven. Eerst duiden de boomgaarden nog op zand in de ondergrond, verderop wandel je langs zompige graslanden en langgerechte stroken bos. In het bos rechts van het graspad zit een eendenkooi verstopt. Hier ving een kooiker vroeger wilde eenden, die vervolgens in de pan verdwenen. Op de graslanden links maak je weer kans op een purperreiger of de sneeuwwitte grote zilverreiger. Ook reeën laten zich regelmatig zien, maar dan vooral in de schemering. Overdag moet je het meestal doen met hun sporen: let op afgeknabbelde schors of bladeren, of op veegsporen bij jonge bomen waar mannetjes hun gewei langs de bast hebben geschuurd.

Ga aan het einde bij knooppunt 15 rechtsaf naar 87, dan rechtdoor naar 88.

4 Molenkade

De Molenkade vertelt het verhaal van de ontginningsgeschiedenis. De polder rechts is (waarschijnlijk) in de 12de eeuw vanaf de rivier de Lek ontgonnen. De pioniers groeven sloten om het gebied te ontwateren en kapten het moerasbos. Aan het einde van de ontgonnen grond legden ze deze kade aan. Links ligt Polder Lakerveld, die vanaf de andere kant is ontgonnen. Daarom lopen de sloten hier een andere kant op. De richting van de sloten geeft aan dat je tussen twee ontginningsgebieden wandelt.

5 Zouweboezem

De Molenkade eindigt bij de Zouweboezem, een oude veenstroom die tijdens de ontginning werd ingericht als boezem (tijdelijke waterberging). Vroeger stond er een hele serie molens langs de boezem. Zij maalden het overtollige water uit de polders in de boezem, waarna andere molens het in de Lek loosden. Van deze aanblik à la Kinderdijk is niet veel meer over: links van knooppunt 88 herken je nog het onderhuis van de Plukkopmolen, daarachter pronkt de prachtige Vlietmolen. Het is een wipmolen – het oudste type poldermolen – met een scheprad aan de buitenkant. De strook rietvelden en wilgenbosjes aan de andere kant van de Zouweboezem was eeuwenlang het domein van griendwerkers, rietmaaiers, vissers en stropers.

Volg vanaf wandelknooppunt 88 de kade naar 82.

6 Vogels kijken

Een must voor elke vogelaar: volg vlak voor wandelknooppunt 82 links het vlonderpad naar een vogelkijkscherm. Onderweg al zingen soorten als kleine karekiet, rietzanger, snor en blauwborst het hoogste lied. Achter het scherm komen daar tal van watervogels bij. Op de achtergrond zie je overjarig riet en wilgenstruiken, waarin purperreigers vanaf april hun nesten bouwen. Met meer dan honderd nesten is de Zouweboezem een van de belangrijkste broedkolonies in Nederland. In voorjaar en zomer zijn ook de zwarte sterns niet te missen: ze lijken op kleine meeuwen, maar dan in diverse tinten zwart en grijs (na het broedseizoen ook wit). Deze bedreigde vogel broedt van oudsher op drijvende waterplanten; hier helpt het Zuid-Hollands Landschap de zwarte sterns door rieteilandjes en nestvlotjes in het water te leggen.

Tip

Verderop langs het pad is een extra uitkijkpunt om de bedrijvigheid rond de nesten goed te volgen.

Bron: Zuid-Hollands
Landschap

9. Wandelroute door reservaat Over-Heicop

Startpunt

De wandelroute start achter het Natuurcentrum De Schaapskooi van De Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden aan de Overboeicop 15 in Schoonrewoerd. Naast de Schaapskooi is een parkeerplaats. Volg voor de wandeling de geel gekopte paaltjes.

Horeca

Tijdens de openingsuren in Natuurcentrum De Schaapskooi. Kijk voor openingstijden op www.natuurcentrum.nl Er staan voldoende bankjes langs de route voor een picknick. Buiten de route kun je onder meer terecht bij Eetcafé 't Trefpunt aan de Hei- en Boeicopseweg 88 in Hei- en Boeicop.

Aantal km
4 km

“Ervaar de
Vijfheerenlanden
in het klein!”

Bezienswaardigheden onderweg

De Vijfheerenlanden in het klein, dat is wat je kunt verwachten bij een wandeling door natuurreservaat Over-Heicop. Het onverharde pad slingert langs oude landschapselementen als een hakhoutbos, een populierenbos, grienden en bloemrijke graslanden. Aan de rand van het reservaat kijk je uit over de eindeloze weilanden en sloten van de Vijfheerenlanden, met op de kop van de percelen eeuwenoude boerderijen.

Aan de rand van Over-Heicop ligt natuurcentrum De Schaapskooi, dat beheerd wordt door de Natuur- en Vogelwacht van de Vijfheerenlanden. In het gebouw vinden regelmatig lezingen, cursussen, excursies en expositie plaats. In het Groene Winkeltje worden natuurboeken, nestkasten en streekproducten zoals onbespoten fruit van hoogstambomen verkocht.

1 Geriefbosjes, in het ongerief geraakt

Geriefbosjes zijn hakhoutbosjes waarvan het hout vroeger werd verwerkt voor huishoudelijk gebruik. De naam zelf verklaart het al; gerieven betekent 'ten gebruike van', hier dus het huishouden van de desbetreffende boer. De bosjes worden vanaf 1950 niet meer als geriefbos gebruikt, wel houdt het Zuid-Hollands Landschap ze in stand door

Tip

Honden zijn helaas niet welkom in dit gebied. Laarzen mee! Na regenval is deze route erg drassig.

2 Populierenbos, een steeds populairder bos

De meeste populierenbossen zijn in de jaren '50 aangeplant als productiebos. Vanwege de grote groeisnelheid dacht men met dit bos snel geld te kunnen verdienen. Deze gedachte bleek ongegrond waardoor dit bos deze betrekkelijk hoge leeftijd kon bereiken. Enkele van de toen aangeplante bomen zijn in de loop der jaren afgestorven. De waarde van deze bomen zou met de vroegere doelstelling als productiebos dus te niet zijn gedaan. Voor de natuur heeft deze boom juist veel waarde. Dood hout dient als voedselbron voor bijvoorbeeld paddenstoelen, die in het najaar dan ook rijkelijk aanwezig zijn, niet alleen op de staande dode bomen maar ook op stobben en takken op de grond. Onder de bast van dode bomen zitten vele insecten die als voedselbron dienen voor boomklevers, mezen en spechten. Deze spechten vinden hun voedsel niet alleen in de dode bomen maar hakken het hol ook in de zachte stam.

soorten is gemakkelijk aan de hand van hun roep; de kreten van een groene specht lijken op een schaterlach, de grote bonte specht slaakt korte scherpe kreten.

Bosuilen maken ook graag gebruik van dode bomen, maar door de te geringe diameters van de bomen zijn er voor deze uil door de Natuur- en Vogelwacht nestkasten opgehangen die je op de route tegen zult komen.

3 Grienden, voor mens en vogel

Grienden zijn stukken land beplant met rijshout, in deze griend zijn dat wilgen. Deze grienden worden door het Zuid-Hollands Landschap in traditioneel beheer gehouden. Twee delen worden gehakt en één vak als snijgriend beheerd. Het hout uit de grienden wordt nog steeds veelvuldig gebruikt. Hakwilg wordt bijvoorbeeld gebruikt als oeververdediging. Snijteen, dat veel flexibeler is, is te gebruiken voor het vlechten van o.a. manden. Ook de natuur profiteert van de driejaarlijkse hakcyclus. Grasmussen houden bijvoorbeeld van openheid. Ze broeden vooral in de net gehakte grienden.

“Hoor in de verte het ‘schaterlachen’ van de groene specht.”

Soorten die je hier aantreft zijn de grote bonte specht en de groene specht, ze zijn beide op verre afstand te herkennen door hun geroffel op de stam. Onderscheid tussen deze twee

De sprinkhaanrietzanger is een vogel die een teruggetrokken leven leidt in de dichte onderbegroeiing van de vochtige grienden. In het eerste jaar is het er te kaal en in het derde jaar is de onderbegroeiing te beperkt door het dichte kroondak van de wilgen die de massale ondergroei beperkt. De kleine karekiet is de vierde vogelsoort die een duidelijke voorkeur heeft voor een bepaald stadium. De tweejarige griend heeft zijn voorkeur door de massale aanwezigheid van overjarig riet.

4 Schrale graslanden, bloemrijke greppels

Doordat deze graslanden vroeger niet of nauwelijks zijn bemest, zijn ze zeer soortenrijk. De soorten die hier voorkomen gedijen het beste op arme (niet bemeste) grond. Reukgras is erg algemeen. Zeldzamer is het voorkomen van trosdravik, ook een lid van de grassenfamilie. In en langs de greppels groeit zeegroene muur, echte koekoeksbloem en wilde bertram. Het is geen toeval dat deze soorten zich vooral ophouden in de greppels. De grond is hier natter dan op het grasland. Daar houden deze soorten van. Als het waterpeil in Over-Heicop door een natuurvriendelijker peilbeheer stijgt, zullen deze soorten zich over grotere delen verspreiden. De reden dat je nu langs het

grasland loopt en niet er overheen is de kwetsbaarheid. De vegetatie zou te veel lijden onder overmatige betreding. Vanaf deze plaats kan je dit schraalgrasland toch overzien, maar het behoudt zijn waarde.

5 Jonge bomen, bos van de toekomst

De jonge bomen en struiken die hier zijn aangeplant zijn hier niet zomaar neergezet. Ze vormen een verbinding tussen twee al bestaande stukken bos. Deze uitbreiding is nodig voor de fauna in de Vijfheerenlanden. De verspreid liggende bossen en grienden dienen als stapstenen voor bijvoorbeeld reeën. Stapstenen bieden rust en bescherming voor het wild. Dit is ook de reden waarom de wandeling met een grote boog om het gebied heen voert. Het middengebiet blijft zo ongestoord waardoor de rust voor de fauna gewaarborgd blijft. bij nat weer zal je soms sporen tegenkomen van reeën en verschillende marterachtigen, zo kan je zien welke dieren je pad kruisen tijdens je wandeling door dit mooie gebied.

Bron: Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden

© Cock van de Wetering

10. Schaapskooipad West

Startpunt

Natuurcentrum De Schaapskooi van De Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden aan de Overboeicop 15 in Schoonrewoerd. Naast de Schaapskooi is een parkeerplaats.

Horeca

Tijdens de openingsuren in Natuurcentrum De Schaapskooi. Kijk voor openingstijden op www.natuurcentrum.nl Er staan voldoende bankjes langs de route voor een picknick. Buiten de route kun je onder meer terecht bij Eetcafé 't Trefpunt aan de Hei- en Boeicopseweg 88 in Hei- en Boeicop.

Aantal km

9 km of 10 km

De routes zijn duidelijk gemarkeerd in het terrein met geel-rood-gele stickers met de naam van de route erop en een pijl voor de juiste richting.

“Rietlanden, populierenlinten, knotwilgen en boomgaarden wisselen elkaar af onder prachtige wolkenluchten.”

Wandelroute en bezienswaardigheden

1 De Schaapskooi

De Schaapskooi is het bezoekerscentrum van de Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden, met vitrines, leetuurhoek, lezingen, diaserie (voor groepen), verkoop van onbespoten fruit en fruitproducten (heerlijk appel- of appelperensap) en wisselende exposities over natuur en milieu. In het winkeltje kunnen o.a. boeken over natuur en nestkasten worden gekocht. Kijk voor openingstijden op de website.

Ga, na het verlaten van de Schaapskooi, naar links de Hei- en Boeicopseweg op. Volg deze weg voor geruime tijd (ca. 3 kilometer).

2 De boerderij

Voor de boerderij ligt een authentieke tuin met buxusperken en leilinde. Het bedrijf heeft een ecologische bedrijfsvoering, dat wil zeggen dat er geen gebruik wordt gemaakt van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Daarnaast is er extra aandacht voor het welzijn van de dieren. Op het bedrijf wordt al vanaf 1988 aan agrarisch natuurbeheer gedaan, zoals onderhoud aan knotwilgen, mooie erfbeplanting en weidevogelbeheer. Vooral op het achterste gedeelte van de kavel over de Wetering komen veel weidevogels voor. Op zestien kilometer slootkanten wordt een actief beheer gevoerd om een zo groot mogelijke variëteit aan planten te creëren. Op het hele bedrijf komen ca. 200 verschillende planten voor.

19 Ontstaan van Hei- en Boeicop

In 1250 behoorde Hei- en Boeicop tot het bisdom van Utrecht. Twee landontwikkelaars, de heer Hei en de heer Boei kochten het land. Het land van de heer Boei lag ten noorden van de Heiboecopse weg. Dit gebied heet nu de polder van Neder-Boeicop en de polder van Overboeicop. En de heer Hei bezat ten zuiden van de Heiboecopse weg grond. Dit gebied heet nu de polder Nederheicop en polder Overheicop. Destijds is er een samenvoeging van het land geweest, wat resulteerde in de gemeente Hei- en Boeicop.

Tip

Honden zijn niet toegestaan op boerenland- of erf. Diverse stukken van de wandeling gaan over onverharde wegen, kaden of weilanden. Dus trek laarzen of waterdicht schoeisel aan!

20 Wijngaard Domaine Zwaanskuiken

Nabij de Zwaanskuikenbrug, op de grens van Lexmond en Hei- en Boeicop ligt een wijngaard van 800 m². Eigenaar Luc Holl verbouwt hier o.a. de druivenrassen Dornfelder, Pinot Noir, Regent, Triomphe d'Alsace.

Je kunt nu een keuze maken; vóór de Zwaanskuikenbrug links, dit is Schaapskooipad West I (totale afstand 9 km) of over de Zwaanskuikenbrug links, dit is Schaapskooipad West II (totale afstand 10 km).

Schaapskooipad West I :

Bij de kruising voor de Zwaanskuikenbrug naar links via een smalle asfaltweg; de Kanaaldijk. In verband met de verkeersveiligheid is het verstandig om links de dijk af te lopen en in het gras verder te wandelen.

Ga voorbij de Hoekmolen over een bruggetje linksaf een asfaltweggetje in. Waar de asfaltering ophoudt linksaf het fietspad op. Hier is een picknickplaats.

21 De Hoekmolen

Dit is een oude wipwatermolen, die functioneert als reservebemaling van de polder Neder- en Over-Hei en Boeicop. De wipmolen is van oudsher de meest voorkomende molen in de streek.

Ga, vlak na een huis aan de linkerkant, via een dam naar een kade van de vaart (de Huibert). Volg deze grasdijk (maak gebruik van het fietspad als de grasdijk erg

“Weidse uitzichten over de weilanden; Hollander kan het niet!”

modderig is). Je passeert een brug, (hier is een picknickplaats) maar blijft de grasdijk volgen. Ook passeer je verschillende hekken, waar je langs kunt. Aan het eind naar links een asfaltweg op en hier gelijk rechtsaf.

Loop rechtdoor tot je aan de linkerhand de 18. SVR-camping Overheicop ziet (Overheicop 72a).

Loop hier het erf op; dit is het fruitteelt- en melkveebedrijf met viswater op 100 meter afstand van de fam. Brouwer. Ga aan het eind van het erf het kavelpad op en loop langs de sloot het volgende weiland door.

Ga aan het einde van het weiland het klaphekje door en steek de brug over. Je bent nu in het terrein van het Zuid-Hollands Landschap (X) . Hier kan de wandelroute van het Zuid-Hollands Landschap gevolgd worden, die herkenbaar is aan geel gekopte paaltjes. Loop in dat

geval naar rechts. Ook kun je direct na de brug naar links lopen en vervolgens naar rechts. Loop rechtdoor om weer bij het verenigingsgebouw van de Natuur- en Vogelwacht: De Schaapskooi (1) uit te komen.

X Zuid-Hollands Landschap

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) is een particuliere natuurbeschermingsorganisatie die op 12 juli 1934 is opgericht. De stichting heeft tot doel om het typische natuur- en cultuurlandschap van Zuid-Holland te beschermen. Het Zuid-Hollands Landschap beheert anno 2023 ruim 4700 hectare natuur, verdeeld over meer dan 120 natuurgebieden in Zuid-Holland. Het grootste deel (zo'n 4.200 ha) is in eigendom of langjarige erfpacht van de stichting en de overige 500 hectare wordt beheerd in opdracht van overheden en bedrijven.

Schaapskooipad West II:

Je gaat over de Zwaanskuikenbrug links. Na 400 meter ligt camping Bij Nader Inzien.

22 Bij Nader Inzien

Op deze camping aan het Merwedekanaal vinden campinggasten een oase van rust en vrijheid. Er is zelfs een trekkershut aanwezig.

Links van de groene schuur loop je rechts het weiland in. Na 100 meter loopt u links de kade op. Na de bocht naar rechts, links aanhouden en over de wildbrug naar links.

23 Polderlandschap Scharperswijk

Lakerveld, waartoe de polder Scharperswijk of Scherperswijk behoorde, werd na 1108 ontgonnen. De polder had zijn uitwatering op de Zederik, waarop zij afgemalen werd door de aan de zuidrand van Scharperswijk geplaatste Scherperswijkschen molen. Deze windbemaling bleef ongewijzigd in stand tot 1925-1926. Daarna werd de Scherperswijkschen molen omgebouwd tot een motorcentrifugaalpompmaal, waarmee sindsdien de hele polder op het Merwedekanaal bemalen wordt.

Loop door tot aan het kanaal. Bij de T-splitsing (hier is een picknickplaats) ga je linksaf en na ongeveer 1 kilometer kom je weer bij camping Bij Nader Inzien. Vanaf dit punt volg je het Schaapskooipad West I weer verder.

Bron: Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden

© Cock van de Wetering

Tip

Denk aan de privacy van de bewoners, wanneer je over het erf loopt. Als je in de stallen wilt kijken, overleg dit dan eerst met de boer(in)/beheerder. Sommige stukken lopen dwars door weilanden; de boer(in)/beheerder heeft het liefst dat erlangs de sloten wordt gelopen.

TUSSEN
LEK &
LINGE

Scan voor meer tips

Meer inspiratie
uit de streek?
Bezoek de VVV.

VVV Leerdam
Kerkstraat 55
4141 AV Leerdam
0345 22 85 33

Ontmoet. Ontdek. Onthaast.

www.bezoeklekenlinge.nl | info@bezoeklekenlinge.nl